

*Овој материјал е целосно или делумно финансиран од Шведската агенција за меѓународна развојна соработка (СИДА) и We Effect. СИДА и We Effect не мора да се согласуваат со искажаните мислења.*



## Активни жени во руралните средини – активно придонесуваат кон развојот на локалната заедница



Во периодот од јуни до декември, 2019 година, организацијата „Рурална Коалиција“ во соработка со партнер организација на жени фармери Моја Фарма го реализираше проектот: **“Активни жени во руралните средини – активно придонесуваат кон развојот на локалната заедница”** како дел од проектот за јакнење на капацитетите на МРР и нејзините членки, финансиран од Шведската развојна организација We Effect. Проектот ја третира темата на родова еднаквост во руралните средини, но е насочен кон економската активност на жените и како да се поттикнат истите што е можно повеќе да се активираат на локално ниво, како во процесите на донесување на одлуки, така и во делот на отпочнување или развој на агро-бизнисот во семејното земјоделско

стопанство. Активностите беа фокусирани во два плански региони каде на локално ниво делуваат партнер организациите коишто го спроведуваа проектот: Полошки и Североисточен плански регион. Преку предвидените активности најпрво се мапираше реалната состојба на терен кога станува збор за вклученоста на жените од руралните средини во локалните политики, информираноста за процесите на родово-сензитивно буџетирање, како и за можностите за економска активност и јакнење во руралните средини, за потоа преку локални прес конференции се зајакне комуницирањето со локалните медиуми и пренесувањето на резултатите до пошироката јавност. Беа опфатени 100 испитанички/жени од рурални средини од двата плански региони.



По сегментот на истражувањето, следува делот на зголемување на неформалното образование на руралните жени, нивната еманципација, како и ставање на практични алатки на располагање за влијание во локалната заедница, односно следуваше едукативно предавање каде што 25 жени и мажи имаа можност да добијат практични знаења на темата: Креирање на родово-сензитивни политики, механизми за учество за донесувањето на одлуки во локалната заедница, како и развој на претприемачки вештини во агро-бизнисот. Во втората фаза, проектот се насочи кон конкретни активности и вмрежување на жените од два пилот региони (Североисточен и Полошки) со основањето на неформална група на жени од рурални средини наречена рурално женско лоби, а се со цел да може директно да ги претстави и доближи позитивните практики на делување и искуства на жените кои што го поминале патот на економска и социјална инклузија во општеството и кои што веќе имаат пракса на активно делување во заедницата и се препознатливи како такви

Целта на размената на позитивните искуства и практики е да се мотивираат што е можно повеќе жени да ја практикуваат родовата еднаквост и економски да се активираат како во семејното земјоделско стопанство, така и во локалната заедница

Националната тркалезна маса со тема: *Економски можности и предизвици за жените од руралните средини имаше за цел да да се продискутираат не само резултатите на проектот туку и да се утврдат идните насоки во кои што ќе треба да се работи и по завршувањето на проектот, а се со цел да се овозможи негово продолжување и одржливост.*



## Државното земјоделско земјиште во рацете на моќните олигарси или кај вистинските земјоделци



Државното земјоделско земјиште во рацете на моќните олигарси или кај вистинските земјоделци е уште една тема на која што се фокусираше организацијата „Рурална Коалиција“ во периодот јули-декември 2019 година. Целта на овој проект беше преку навремено информирање и алармирање на земјоделците во соработка со медиумите да се дојде до транспарентна, јавна и некорумпирана постапка на доделување на државното земјоделско земјиште. Проектните активности беа фокусирани во 2 плански региони – Североисточен и Пелагониски, а главните резултати кои што се постигнаа во истиот се: обезбедени суштински, точни, објективни информации за постапката на доделување на државно земјоделско земјиште и зајакнати капацитети на

здруженијата-членки на Рурална Коалиција во соработка со локални медиуми за непречено и информирано следење и алармирање за постапките на доделување на државно земјоделско земјиште. Резултатите беа постигнати преку реализација на бројни активности вклучувајќи ги сите засегнати страни во процесот – локални институции, општини, подрачни единици на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, Државниот земјоделски инспекторат, здруженија и индивидуални земјоделци итн. Преку истражување, организирање на две едукативни предавања, изработка на видео сторија и едукативно видео во соработка со локален медиумски партнер, локални прес конференции, како и национална тркалезна маса од која што про-



излезе и документот за јавни политики кој што има за цел да ја унапреди отвореноста и транспарентноста на јавните повици и огласи за доделување на државно земјоделско земјиште, се придонесе да се отвори процесот и постапката на доделување на државно земјоделско земјиште, но и самите земјоделци преку нивното отворено зборување за процесот да влијаат не само врз транспарентноста туку и врз намалувањето на корупцијата, неправилната распределба на земјиштето, како и да го забрзаат процесот на ревизија на веќе доделеното земјоделско земјиште. Рурална Коалиција го реализираше проектот како под-грант во рамки на проектот **“ГО и Медиуми против корупција-Коалиција за нулта толеранција”** поддржан од ЕУ, кој го спроведуваат **Транспарентност Македонија** и **НВО Инфоцентар**. Видео материјалите се достапни и на веб страницата на организацијата – [www.rural.mk](http://www.rural.mk) како и на локалниот медиумски партнер Инфокомпас - <https://infokompas.com.mk/>. (фотографии во прилог)

## Ублажување на ефектот од климатските промени преку примена на добра земјоделска пракса

Рурална Коалиција изминатиов период работеше и на ублажување на ефектот од климатските промени преку примена на добрата земјоделска пракса, фокусирајќи се на едукација и практична примена на добрата земјоделска пракса за која што се покажа дека над 88% од земјоделците не ја применуваат, а со тоа директно ја загадуваат животната средина и несвесно предизвикуваат негативни ефекти кои што загадувањето и климатските промене

ни ги имаат врз земјоделското производство. Беа реализирани 5 едукативни работилници во 5 плански региони, се изработи водич за примена на добрата земјоделска пракса кој што се промовираше и дистрибуираше директно на терен кај земјоделците во 10 различни земјоделски подрачја во државата. Проектот беше финансиски поддржан од Министерството за животна средина и просторно планирање.



## Женска рурална недела

Рурална Коалиција го одбележа Меѓународниот ден на руралната жена, преку организирање на низа активности под мотото – женска рурална недела, во периодот од 14 - 18 октомври 2019. Во рамките на женската рурална недела се организираше локална прес конференција за презентација на резултатите добиени во локалното истражување за родовата сензитивност и препознатливост на женските човекови права во локалната заедница, се промовираше извештајот изработен во рамките на проектот “Активни жени во руралните средини – активно придонесуваат кон развојот на локалната заедница” и се организираше предавање тема: “Зошто посебно да се зборува за

женските човекови права во руралните средини?”, каде што жените се запознаа подобро со темите како: родов индекс, родово базирано насилство, родово-одговорно буџетирање, родово-базирано насилство, како и вклучување на родовата перспектива во политиките за земјоделство и рурален развој на национално и локално ниво. Помеѓу низата настани беше промовирана и пораката на UN Women за оваа година по повод Меѓународниот ден на руралната жена, која што упатуваше на важноста и поддршка на жената за производството на храна, но и за справувањето со климатските промени кои што имаат огромно влијание врз земјоделското производство.



## Рурални жени за рурален развој

Со цел да се подигне свеста на локалната зедница за важноста на родовата еднаквост, како и да се обезбеди поддршка на руралните жени во делот на производство и вклучување на пазарот на трудот, здруженијата „Преда Плус“ и „Визија“ во рамки на проектот РУРАЛНИ ЖЕНИ ЗА РУРАЛЕН РАЗВОЈ, реализираа активности за промоција на родовата еднаквост, подобрување на статусот на жените и нивниот капацитет за донесување одлуки на сите нивоа и во сите сфери во животот како фактор за постигнување на одржлив рурален развој.

Во склоп на проектните активности, жените од Росоман во изминатите месеци активно беа вклучени во обуки за економско јакнење за подобрување на нивниот општествен статус. Од низата обуки се издвојуваат оние за калемење на садници со праски и обуката за маркетинг (пакување и етикетирање на производи) како чекор кон постигнување на одржлив развој и подобрување на статусот на жените.

Исто така со граѓаните на општина Росоман беше реализирана работилница за родова сензибилизација, на која се дискутираше за важноста на родовата еднаквост како основа за економска независност и подобрување на статусот на жените во Општина Росоман.

Податоците за постоење на родов јаз во активноста на пазарот на трудот и во платите значи дека жените имаат полош животен стандард и се поизложени на сиромаштија, но исто така ова ги прави



и зависни од мажите и од нивните семејства. Најизложени на овие ризици се жените од руралните подрачја каде невработеноста и неактивноста на жените на пазарот на трудот се најизразени. Отсуството на родовата сензитивност при спроведувањето на политиките останува ризик-фактор кој се одразува на оперативната примена на политиките и нивните ефекти врз намалувањето на родовиот јаз. Податоците покажуваат дека жените во руралните средини најголем дел од своето време, 4 часа и 22 минути, го посветуваат на домашни, неплатени активности, додека само 1 час и 18 минути дневно на активност којашто им овозможува остварување финансиски надомест. Една од главните причини за економската зависност на жените е фактот што тие ја преземаат основната одговорност за неплатената работа во домот.

Со цел да се придонесе кон промоција на руралните жени, ПРЕДА плус интензивно работеше на кампања за зголемување на видливоста на жените во руралните средини и тоа преку социјални медиуми, релевантни портали и традиционални печатени медиуми. За таа цел ПРЕДА плус креира фан страна на здружението „РАЈ“ од Росоман формирано во 1994 година, едно од прво формираните женски здруженија во државата, а веројатно меѓу најпрвите во рурален регион, со цел подигнување на свеста кај жената и остварување на лични и заеднички интереси.

Постојат голем број инспиративни приказни за успешни и инспиративни жени од Росоман кои можат да се преточат во медиумски стории преку кои ќе се промовираат руралните жени од Росоман исто како и нивната работа и производството со кое се занимаваат, а со тоа и потенцијалот и вредноста на самата општина.

Пред членките на „РАЈ“ од Росоман беа презентирани техниките кои можат да се употребат за некои нивни навистина ин-

тересни теми и стории да најдат место во електронските и печатените медиуми. Во разговор со нив беше одлучено да се направат интервјуа со избрани членки кои имаат интересни приказни. Приказните ќе се искористат за стории кои можат да се објавуваат во портали, печатени медиуми како и на фан страната на „РАЈ“, Росоман. Сториите се објавени во три различни портали: Зелена берза, Женски Магазин и ММ Магазин како и две интервјуа во печатеното списание на Зелена Берза. Сториите се споделени на фан страните на порталите како и на фан страната на „РАЈ“ од Росоман.

Во склоп на проектот, Визија од Кавдарци во период од 3 месеци реализира менторска програма и работилници со претставници на здружението „РАЈ“ од Росоман, со цел да се зајкнат капацитетите на единствената женска организација во општина Росоман за зголемена ефикасност и ефективност во работењето. Со ова оваа активност им се обезбедува на сите жени во општина Росоман релевантен чинител кој ќе помогне во промоција на родовата еднаквост во општината како важен фактор за рурален развој.

Проектните активности беа спроведени со поддршка на проектот за јакнење на капацитетите на МРР и нејзините членки, финансиран од Шведската развојна организација We Effect.





## Меѓународен саем за земјоделство Bursa Agriculture 2019



Во организација на здружението на производители на градинарски и цвеќарски видови "Хорти Еко" од Струмица, беше реализирана посета на Меѓународен саем за земјоделство Bursa Agriculture 2019 и 12-от по ред саем за сточарство Bursa International Stock Breeding and Equipment Fair, кој се одржа во периодот од 08.10-12.10.2019 година во Бурса, Р.Турција. На саемот, членовите на ЗПГЦВ "Хорти Еко" Струмица имаа можност да се запознаат со новите светски достигнувања во делот на земјоделската механизација и технологија, опрема и репроматеријали, се од секторот сточарство вклучително и преработки, органско производство, системи за наводнување, заштита, агро ин-

форматика, семе и саден материјал и др. Саемската посета овозможи размена на искуства, на нови приоди во сферата на земјоделството како и вмрежување и поврзување на сопствената дејност со ре-номирани турски компании.



## Здружение на производители на органска храна „Биовита“ – Кавадарци

Здружението на производители на органска храна „Биовита“- Кавадарци во август, 2019 год. организираше посета на Инкубаторот „Витач“ со децата од „Мал Групен Дом“ – Кавадарци, со цел да ги прошират нивните секојдневни активности. Штитениците и воспитувачките се запознаа подетално со органското производство на терен, за првпат остварија контакт со пчелите и видео како изгледа едно пчелно друштво. Останатите активности се однесуваа на стекнување на некои вештини што ќе им бидат од корист во наредните години.

Во септември 2019 год. ЗПОХ „Биовита“ заврши со имплементација на осум месечниот проект „Инкубатор за органско пчеларство - ВИТАЧ“ кој се спроведува во рамките на Регионалната програма за локална демократија во Западен Балкан (ReLOaD), која е финансирана од Европската Унија (ЕУ), а се спроведува од Програмата за развој на Обединети нации (УНДП). Општата цел на проектот беше спречување на иселувањето и заживување на руралните средини преку зголемување на бројот на жени и млади лица кои основаат нови пчеларници според принципите на органското пчеларство. Според принципите за органско пчеларење беа обучени 15 лица (пчеларки/пчелари) од кои 11 добија Сертификат за органско пчеларење. 13 лица од цел-

ната група станаа сопственици на по две млади пчелни семејства како производ на роидбеноста на пчелите. За времетраењето на проектот повеќе од 200 лица се информираа за значењето на тремниот „органско“ производство, како и нормите и правилата за негова примена во земјоделството.





Во септември, тимот на ЗПОХ „Биовита“ учествуваше на настан „Ден на граѓанските организации“ организиран од Cívica Mobilitas, каде ја искористи можноста за да спроведе анкета на тема „Што знаете за органското производство?“. По извршената анализа на добиените одговори од анкетата, беше донесен заклучок дека е потребно да се спроведуваат кампањи и тоа многу почесто на темата органско производство, со што би се влијаело на свеста кај потрошувачот за заштита на животната средина.

Во октомври ЗПОХ „Биовита“ од Кавдарци, во соработка со „Вики Клубот“ од Скопје, волонтерски одржа тричасовна работилница во Porta Македонија. Пред присутните 8 средношколци од гимназијата Јосип Броз –Тито – Скопје, Горан Колев од здружението „Биовита“ ја презентираше разликата помеѓу органскиот начин на производство и конвенционалниот. Младите ентузијастички и ентузијастички преведуваа текстови од Википедија поврзани со органското производство воопшто, па така, на македонски јазик сега може да се прочитаат 7 нови статии на тема органско производство: органски риби, органска облека, органска необработена земја, органски грав, климатските промени и земјоделието, органска хортикултура и шема за зеленчукова органска кошница.





Во октомври ЗПОХ „Биовита“ организираше групна посета за 15 жени земјоделки од Косово, членки на Фондацијата “Gratë Fermere – Suharekë”, во Тиквешијата, каде посетија четири рурални жени кои се занимаваат со земјоделство и преработка на земјоделски производи, дел од нив се органски производителки. Беа посетени: Нада Маринковиќ во с. Градско, со преработувачки капацитет на пчелни производи, Весна Јаневска од с. Росоман, која се занимава со одгледување и преработка на зеленчук и овошје на традиционален начин, Љубица Митревска од Кавадарци која се занимава со производство на гроздов сируп т.н Маџун, како и компанијата Еко-Груп со преработувачки капацитет за преработка и производство на органски вегански производи. Целта на посетата беше размена на искуства со жени земјоделки од регионот на Тиквешијата, при што жените земјоделки активни членки на Фондацијата од Сува Река имаа можност да слушнат за предизвиците, активностите и одлуките на руралните жени во нашата земја.



Во ноември ЗПОХ „Биовита“- Кавадарци, ги промовираше производитите на своите членови на настанот „Дегустација на овогодинашните врвни млади вина на членовите од здружението «Тиквешки Семејни Винарии» и учесниците на натпреварот на «Младо Вино 2019», кој се одржа во ресторан „Сино“- Кавадарци.



ЗПОХ „Биовита“- Кавадарци континуирано ги вклучува своите членови во различни обуки и работилници, со цел да ги зголеми нивните капацитети и знаења, како и да обезбеди транспарентност при работењето и ширењето на визијата на здружението за здрав, квалитетен и добар живот во здрава животна средина.

## Интернационална уметничка резиденција „Арт Поинт – Гумно 2019“



Меѓународната уметничка резиденција, здружението „Арт Поинт – Гумно“ ја организира традиционално веќе 17 години. Целта е, во земјава да го донесат светот и вредностите што тој ги промовира, а после престојот во Слоештица, нивните гости стануваат најдобри културни амбасадори за Македонија.

Оваа година, тие поддржаа две млади, извонредно талентирани уметнички: Џесика Флеминг, сликарка од Германија и Естер Шабик, фотографка од Словачка. Ним, како ментори им се придружија реномираните уметници Дик Робертс од САД (сликар, поет и музичар којшто е редовен посетител и резидент на селото), Проф. Д-р Ерос Иштван од Унгарија (којшто, меѓу другото, е Уметнички директор на кореанското Биенале за уметност во/од природа) и македонскиот уметнички фотограф Сашо Н. Алушевски.

Годинава, на уметничкото гумно, се слаvese природата на темата што тие одамна ја обработуваа: „Природата предупредува: Будни ли сте?!“. Инспирирани од исклучителното природно богатство на горно-демирхисарските планини коишто, за жал, не се поштедени од загадувањето и глобалните климатски промени, уметниците, преку своите дела, протести-





раа и провоцираа во име на природата и планетата Земја. Освен уметност, беа организирани и акции за чистење на селото како и креативна работилница со СИТЕ 30 ученици на ООУ „Браќа Миладиновци“ од с. Жван.

Со овие активности, „Арт Поинт - Гумно“ се приклучи на неделата на „Глобална акција за климатските промени: 20 – 27 септември 2019“.

Уметничката резиденција беше симболично поддржана од Министерството за култура во рамки на повикот за финансирање на проекти од национален интерес за културата во 2019-та.

## Отпочнува реализацијата на ИПА проектот „Откривање на скриени атракции“

На 5-ти декември годинава, свечено беше потпишан договор за соработка на 20-месечен прекуграничен проект со Албанија. Целта на проектот е унапредување на прекуграничниот регион како туристичка атракција преку промоција на културното и природно наследство. Носител на проектот е Општина Демир Хисар на чело со градоначалникот Марјанче Стојановски, а локален партнер од македонска страна е „Арт Поинт - Гумно“. Од албанска страна, партнери се Општина Клос на чело со градоначалникот Илми Хоџа и Фондацијата за локална автономија и управување „ФЛАГ“.

Проектот е финансиран од Европската Унија во рамките на програмата за прекугранична соработка 2014-2020 година и е со вкупен Буџет од 455.663,00 Евра.

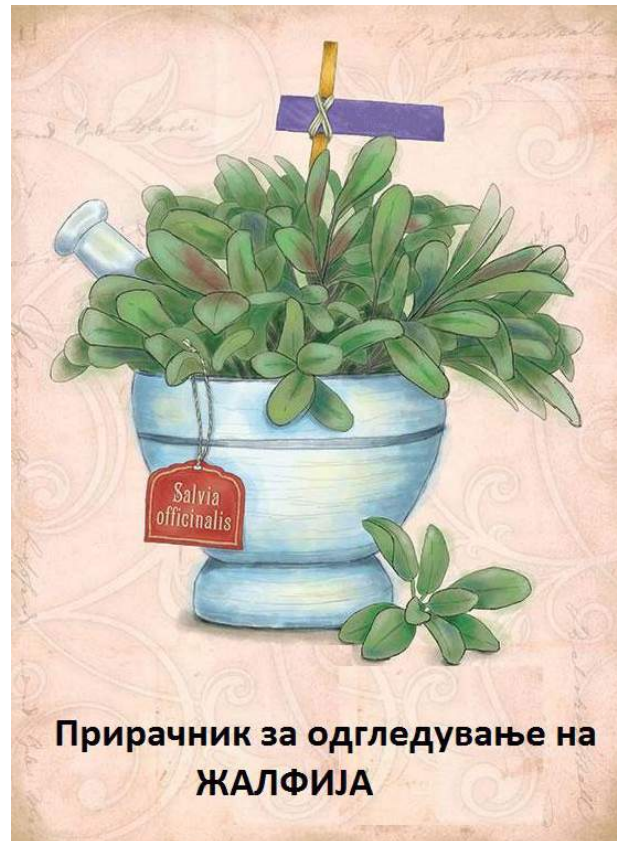


## Жалфија- лек за век

На ден 16.11.2019 во Пехчево се одржа инфо средба за промоција на резултатите од активностите кои се реализираа во рамките на проектот „ЖАЛФИЈА - ЛЕК ЗА ВЕК“. Организатор на средбата беше еколошката граѓанска организација Движење за околината МОЛИКА – ДОМ, Битола, во партнерство со еколошкото здружение „Кладенец“ - Пехчево.

Оваа активност беше финансиски поддржана од Мрежата за рурален развој на Северна Македонија во рамките на проектот „Градење на капацитетите на МРР и нејзините членки“ финансиран од Шведската развојна организација We Effect.

Преку серија на инфо сесии, 6 земјоделски стопанства од Пелагонискиот и Малешевскиот регион стекнаа знаења за вообичаените работни операции – агротехнички мерки (подготовка на почвата, губрење, производство на расад, подигање на насад, контрола на плевели, заштита од штетници и болести, наводнување, жетва и складирање). Исто така имаа можност да добијат повеќе податоци за составот на почвата и плодноста на земјиштето, како и избор на сорта или вариетет на жалфијата којшто е соодветен за одгледување.



На ваков начин, преку организирање на инфо средби каде се споделија придобивките од одгледувањето на овој вид лековито и ароматично растение, со акцентирање на економскиот бенефит преку продажбата и пласирањето до крајните производители (фармацевтска, прехранбена индустрија итн.), беше постигната крајната цел на проектот да се поттикнат земјоделски стопанства од Пелагонискиот и Малешевскиот регион, за култивирање на жалфијата.

## Одржано Годишно собрание на Мрежата за рурален развој



Годишното собрание на Мрежата за рурален развој на Северна Македонија се одржа во Дојран на 3 септември. Некои од најактивните членови на МРР кои присуствуваа на Собранието, беа информирани за тековните и планираните активности и иницијативи на Мрежата насочени кон зајакнување на нејзините капацитети и подобрување на нејзиното влијание во процесите за рурален развој на национално и меѓународно ниво. Беа презентирани активностите за институционален развој на МРР и активностите спроведувани за развој на капацитетите на Балканската мрежа за рурален развој поддржани од Шведската развојна организација We Effect, како и активностите на проектот за Вмрежување и застапување за зелена економија финансиран од Европската Комисија.

Како еден од позначајните настани годинава, беше презентирани првиот национален рурален парламент во земјава, кој се одржа од 12 до 14 јуни 2019, како завршен настан на проектот „Национален рурален парламент како глас на руралното население“ поддржан од ЕУ.





Од страна на координаторот на тематската група за ЛЕАДЕР на Мрежата за рурален развој, беше поттикната дискусија за ЛЕАДЕР како ефикасна алатка за развој на руралните средини и тема која е од особен интерес за членките на МРР.

Студискиот кружок како метод за учење кој постои повеќе од 100 години и е особено развиен во Скандинавските земји, беше презентираан на Годишното собрание со цел да се поттикнат здруженијата да размислуваат за можностите и придобивките од неговата имплементација во руралните средини.

Присутните членки беа активни во дискусиите и изразија голем интерес да се вклучат во идните активности на Мрежата и да придонесат за постигнување на целите на Мрежата.



## Вмрежување на членките на МРР

Со цел да се зголеми вмрежувањето и соработката помеѓу организациите - членки на Мрежата за рурален развој, беше организиран дводневен настан во Струга, на 28 и 29 ноември. На настанот, претставниците на организациите имаа можност да ги промовираат своите активности и резултати во рамки на таканаречениот мини саем, како и да разменат искуства, информации и идеи за заедничка соработка и спроведување активности за развој на руралните средини.

Оваа активност беше спроведена како дел од проектот за институционалната поддршка на МРР и нејзините членки, финансиски поддржан од Шведската развојна организација We Effect.



Во рамките на проектот за Институционална поддршка на МРР и нејзините членки, поддржан од Шведската развојна организација We Effect, на 3 мај годинава, беше објавен повик за поддршка на проектни иницијативи од членките на МРР. Вкупно 20 организации беа финансиски поддржани да спроведат 10 проектни иницијативи за максимален период од 6 месеци.

Следните проекти беа спроведени во изминатиот период:

**1. Наслов на проектот:** Младите и природата- партнери за иднината

**Носител на апликацијата:**

Здружение Центар за лековити билки и шумски плодови „Амброзија“ – Пехчево

**Партнер:**

Еколошко Друштво Солза – Пехчево

**Цели на проектот:** обезбедување на предуслови за одржливо користење на природните ресурси, намалување на загадувањето преку едукација и подигање на свеста за значењето на животната средина и биолошката разновидност.





**2. Наслов на проектот:** Од органски отпад до здрава храна

**Носител на апликацијата:**

Здружение на граѓани ЕКОВИТА

**Партнер:**

Здружение за заштита на природата од загадување Чиста вода – Здрава Храна, Дебар

**Цел на проектот:** поттикнување на младите, од руралните села за започнување на економски активности, и преку искористување на природата добивање на квалитетен земјоделски производ.

**3. Наслов на проектот:** Поттикнување на младински иницијативи во рурални средини

**Носител на апликацијата:**

Фондација за локален развој и развој на информатички технологии (ФЛОРИТ),

**Партнер:**

Здружение КРУНА ПЛУС

**Цел на проектот:** поттикнување на младински активизам во руралните средини како мерка за економска диверзификација.

**4. Наслов на проектот:** Кампања за заштита и унапредување на животната и работна средина во земјоделството

**Носител на апликацијата:**

Здружение на производители на градинарски и цвеќарски производи Хорти Еко

**Партнер:**

Здружение Локална Акциона Група Бела-сица Огражден

**Цел на проектот:** намалување на штетното влијание на земјоделството врз животната средина и спречување на нерационалната употреба на главните природни ресурси.





**5. Наслов на проектот:** Промоција на концептот ЛИДЕР

**Носител на апликацијата:**

Здружение за рурален развој Локална Акциска Група Пијанец-Малеш

**Партнер:**

Центар за локален развој ЦЕЛОП

**Цел на проектот:** промоција на ЛИДЕР мерката и афирмација на ЛАГ овите во регионот преку активности и мерки кои се дел од ЛАГ и ЛИДЕР во Европската Унија, промовирање на заедничка соработка, зајакнување на свеста за важноста на руралните области за развојот и промоција на потенцијалите на руралните област, како дел од ЛИДЕР принципот и доближување на значењето на Локалните акциони групи за подобрување на квалитетот на живеење.



**6. Наслов на проектот:** Промовирање на културните и природните вредности во руралните средини.

**Носител на апликацијата:**

Здружение за рурален развој Локална Акциона Група Плачковица

**Партнер:**

Здружение за рурален развој Локална Акциона Група Бојмија

**Цел на проектот:** промовирање и застапување на ЛИДЕР пристапот во Република Северна Македонија

## 7. **Наслов на проектот:** ЖАЛФИЈА – ЛЕК ЗА ВЕК

### **Носител на апликацијата:**

Движење за околината МОЛИКА – ДОМ Битола

### **Партнер:**

Еколошко здружение Кладенец

**Цел на проектот:** да се поттикнат земјоделски стопанства од Пелагонискиот и Малешевскиот регион, за култивирање на жалфијата, преку организирање на инфо средби со кои ќе се истакнат придобивките од одгледувањето на овој вид лековито и ароматично растение, со акцентирање на економскиот бенефит преку продажбата и пласирањето до крајните производители.

## 8. **Наслов на проектот:** Рурални жени за рурален развој

### **Носител на апликацијата:**

Фондација за одржлив економски развој ПРЕДА плус

### **Партнер:**

Организација на жени ВИЗИЈА

**Цел на проектот:** подигнување на свеста на локалната заедница за важноста на родовата еднаквост, како и да се обезбеди поддршка на руралните жени во делот на производство и вклучување на пазарот на трудот, Преда Плус и Визија ќе реализираат активности за промоција на родовата еднаквост, подобрување на статусот на жените и нивниот капацитет за донесување одлуки на сите нивоа и во сите сфери во животот како фактор за постигнување на одржлив рурален развој.



## 9. **Наслов на проектот:** Активни жени во руралните средини – активно придонесуваат кон развојот на локалната заедница

### **Носител на апликацијата:**

Рурална коалиција

### **Партнер:**

Здружение на жени фармери Моја фарма

**Цел на проектот:** жените од руралните средини да станат рамноправни активни чинители во унапредување на семејното земјоделско стопанство и економскиот развој на локалната заедница.

## 10. **Наслов на проектот:** Креирање на локална стратегија за промоција и заштита на природните ресурси на Сарај – Матка

### **Носител на апликација:**

ЗИП Институт

### **Партнер:**

Центар за одржливо земјоделство и рурален развој

**Цел на проектот:** идентификување на сите познати туристички потенцијали на Сарај, влијание на свеста за значењето на туристичките локалитети генерално, туристичката понуда кон граѓаните и локалното население од една страна, и локалните власти и нивната улога во овие процеси од друга страна.

## Одбележан Меѓународниот ден на жената од руралната средина – 15-ти октомври



Меѓународниот ден на жената од руралната средина – 15-ти октомври, годинава беше одбележан со настан во Демир Капија, кој го организираше Мрежата за рурален развој (MPP) и Националната федерација на фармери (НФФ) со поддршка на Шведската организација за развој We Effect.

Повеќе од 200 претставници на владини институции, граѓански организации од земјава и од Балканот, како и жители на руралните средини, присуствуваа на овој настан со цел да ги согледаат резултатите од минатогодишната потпишана Декларација и соработката помеѓу институциите и невладините организации.

Како позитивен резултат беа истакнати промените направени во четиригодишната програма за рурален развој 2018 –

2021, на барање на Националната федерација на фармери, со кои беа отстранети дискриминаторните мерки. Ова барање беше поддржано од Мрежата за рурален развој, Министерството за труд и социјална политика, Шведската организација за развој We Effect, Факултетот за земјоделски науки и храна, UN Women и други меѓународни и национални организации.



Во насока на понатамошно подобрување на состојбата на руралните жени во земјава, Васка Мојсовска, претседателка на Националната федерација на фармери, посочи дека: „Националната федерација на фармери бара воспоставување на сет на мерки за зголемување на можностите за вработување на жените од руралните средини; креирање мерки за признавање на неплатениот труд на жените, изнаоѓање решенија за жените од руралните средини кои немаат остварено право на пензија преку измена на Законот за социјална пензија, како и измени на Законот за здравствено осигурување со цел остварување на правото на родителско отсуство и боледување на регистрираните земјоделки, односно земјоделци.“

Анели Леина, регионална директорка на Шведската организација за развој We Effect, во своето обраќање истакна дека „Зајакнувањето на правата на руралните жени е од суштинско значење за развој и просперитет на руралната заедница. Кога руралните жени се поддржани и нивните права се загарантирани, позитивните ефекти се видливи не само во нивните семејства, туку и во заедницата и целото општество. Тие се иднината на руралната економија и затоа треба да имаат далеку поголеми можности, глас и одлучувачка моќ во својата заедница, а нивните права треба да бидат заштитени.“

Претседателот на Мрежата за рурален развој, Петар Ѓоргиевски, истакна: „Знаеме дека во Република Северна Македонија постојат олеснувања за жените од руралните средини кои аплицираат за постоечките мерки за поддршка на земјоделството и руралниот развој преку Националната програма за рурален развој и ИПАРД, но сметам дека потребно е да се зголеми стимулирањето на жените претприемачи и да се даде поддршка на жените кои би биле идни носители на проектите, преку обезбедување на повеќе информации, поттикнување, давање



на бизнис идеи и обезбедување на деловни врски преку разни начини на вмрежување.“

Во своето обраќање, Николче Бабовски, директор на Агенцијата за финансиска поддршка во земјоделството и руралниот развој, истакна дека „Во ИПАРД 1 одвај 3% од апликациите биле поднесени од жени. Со ИПАРД 2, 23% од барањата се поднесени од жени. Од 73 апликации за набавка на расен добиток 33 се одобрени за жени. За набавка на трактори од 1347 – 343 се за жени.“

На настанот се обрати Нефрус Челику, државен секретар во Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство кој потенцира дека во рамките на оваа институција функционира кординативна група за родова еднаквост која ја дефинира мерката 115 од Програмата за финансиска поддршка за рурален развој која наскоро ќе биде објавена и е наметета за жените од руралните средини.





На настанот се обратија и Елена Гроздрановска, државен советник за еднакви можности во Министерството за труд и социјална политика и Ермира Лубани, регионален технички советник на UN Women канцеларијата во Република Северна Македонија, која потенцира дека преку употребата на родово одговорното буџетирање како алатка јазот помеѓу формулирањето на политиките и нивното спроведување може да се затвори. Ова ќе придонесе до подобра употреба на ресурсите, подобро управување и зајакната демократија го потенцираа родовото одговорно буџетирање како алатка за креирање на политиките.

По поздравните говори се одржа и јавна дискусија на тема „Сопственоста на земјоделското земјиште и имот – предизвик за руралната жена“. Во јавната дискусија се вклучија земјоделци Јулијана Велковска и Стеванче Јорданоски, претставничка на Балканската мрежа за рурален развој, Ан-

дријана Велевска, државната советничка за рурален развој во МЗШВ и координаторка на групата за родова еднаквост во МЗШВ и Неда Чаловска, програмската офицерка за родова еднаквост и малцинства во We Effect. Тие дискутираа и споделија релевантни податоци поврзани со сопственоста на земјоделското земјиште и имот, како еден од најголемите предизвици на жените во руралните средини.



## Официјално воспоставена Балканската мрежа за рурален развој!



Откако неформално беше основана во март 2011 година, Балканската мрежа за рурален развој – БМРР, со заеднички напори на своите членки, започна да биде препознатлива помеѓу голем број релевантни меѓународни организации и јавни институции, на регионално, но и на ниво на ЕУ, како потенцијален водечки актер во руралниот развој на регионот на Западен Балкан. Членовите на БМРР работеа интензивно во минатите 8 години и посветија многу време и енергија на воспоставување цврсти столбови врз кои можат да се надградуваат сите рурални чинители во регионот и пошироко. Со формализирањето на БМРР, сега се движат чекор напред кон тоа да станат посилно социјално средство за балканските рурални заедници, што во голема мера ќе придонесе кон развој на одржливи рурални области во регионот. Основачкото собрание на БМРР се одржа во Скопје на 6 декември, кога мрежите за рурален развој на Север-





на Македонија, Црна Гора, Косово, Хрватска и Босна и Херцеговина ги потпишаа документите за регистрација како основачи на Мрежата. Другите два партнери на БМРР, мрежите за рурален развој на Србија и Албанија се приклучија подоцна како полноправни членки. На овој начин БМРР ќе продолжи да претставува повеќе од 200 здруженија за рурален развој од регионот и ќе ги застапува интересите на повеќе од 9 милиони рурално население од земјите на Западен Балкан и тоа Албанија, Босна, Хрватска, Косово, Црна Гора, Северна Македонија и Србија.

„Очекувам БМРР да се докаже како социјално средство за балканските рурални заедници, со кое ќе можат да ги искористат можностите и предностите на денешницата, со цел ги елиминираат предизвиците на утрешницата и да придонесат кон иновативни и оджливи решенија кон тековните и идните прашања поврзани со социјалниот и руралниот развој“, рече Петар Ѓоргиевски, новоизбраниот Претседател на Балканската мрежа за рурален развој – БМРР.

Благодарение на поддршката на Шведската организација за развој We Effect, во минатите 2 години, БМРР успеа да постави цврста основа на организацијата и да ги подготви сите клучни документи кои ги даваат насоките и целите за идната работа.

# Четврти Европски рурален парламент и втор Европски младински рурален парламент одржани во Шпанија



Во периодот помеѓу 6 и 9 ноември 2019 година, вкупно 335 делегати кои застапуваа 38 европски држави, вклучително и луѓе од руралните средини, претставници на граѓанските организации, научници, национални власти и институции на Европската унија, се сретнаа во селото Кандас, во регионот Астуриас во Шпанија, на четвртиот Европски рурален парламент. Овој настан повика на „вистински усогласена рурална агенда“ помеѓу граѓанското општество и политичките организации



кои ги осмислуваат политиките, каде што „се комбинираат инклузивната соработка и партнерство на сите нивоа за да се обезбеди просперитет на рурална Европа“. На настанот учествуваа пет претставници на МРР на СМ, при што дискутираа со други рурални актери на различни теми поврзани со руралниот развој на европските земји, придонесувајќи со сугестии и предлози во врска со руралните политики кои требаше да се преточат во Декларацијата од Кандас. Декларацијата се состои од барањата на руралното европско население и во јануари 2020 година ќе биде доставена во Брисел пред институциите на ЕУ, заедно со Манифестот од Кандас.



Декларацијата опфаќа десет повици за дејствување, утврдени од 66 млади учесници од 15 земји на вториот Европски младински рурален парламент, кој претходно се одржа во Кандас помеѓу 4 и 6 ноември.

Во оваа Декларација, поддржана и потпишана на третата пленарна седница на ЕРП одржана на 9 ноември, срочени се дебатите на кои се расправаше во текот на неделата, како во Младинскиот парламент, така и во тој што следеше, а во врска со тековните трендови кои се наметнуваат преку предизвиците со кои се соочува европското рурално население. Барата се засноваат на прашања од типот каква е политичката и економската цена што се плаќа за заминувањата, егзодусот и растечкиот популизам, дали националните власти и ЕУ се премногу фокусирани на растот комбиниран со доминантно урбана агенда, дали секторското размислување, програмирање, управување и финансирање е најдоброто решение за руралните заедници и економијата.

Во текот на изложувањето организирано во рамките на ЕРП, свој штанд имаше Балканската мрежа за рурален развој на кои беа прикажани нејзините активности и напор кон подобрување на балканските рурални области, како и организациската поддршка за БМРР обезбедена од страна на Шведската организација за развој We Effect.



## Финансиски менаџмент и диверзификација на финансии



третата национална обука за развивање генерички менаџмент вештини организирана во рамки на проектот “Вмрежување и застапување за зелена економија”, беше одржана во Демир Капија, од 02 до 04 јули, 2019. Повеќе од 30 претставници на граѓански организации од Н. Македонија учествуваа на оваа обука посветена на “Финансиски менаџмент и диверзификација на финансии”. Главниот фокус на оваа обука беше трансфер на знаење за набавки и финансиски менаџмент на ЕУ проекти како можност за диверзификација на финансирањето на граѓанските организации. Учесниците на обуката добија објаснување за процедурите за набавка, ПРАГ процедурите, подготовка на буџет, финансиска внатрешна контрола, финансиско известување за ЕУ проекти итн.

Оваа обука помогна да се зајакнат потенцијалите и капацитетите на помалите граѓански организации од руралните средини чие делување е насочено кон одржлив развој на руралните средини.



## Спроведена регионална обука на обучувачи за LEADER пристап



Приближно 30 претставници на ЛАГ-ови и иницијативите за ЛАГ, од 6 земји од Југоисточна Европа (Северна Македонија, Србија, Албанија, Косово, Црна Гора и Босна и Херцеговина) се собраа во Скопје на 4-дневна обука на обучувачи за LEADER пристапот и CLLD – Локален развој предводен од заедницата. Оваа обука е последователна акција заснована врз приоритизираниите теми за обука и препораките кои произлегуваат од оценката за потребите од обуки спроведена во овие 6 земји.

Овие активности ги изведува Мрежата за рурален развој на Северна Македонија во рамките на регионалната програма „Поддршка на економската диверзификација на руралните области во Југоисточна Европа (СЕДРА)“ спроведена од GIZ и SWG.

